

מנהיגות – חלק א'

סיפור לראש השנה תשפ"ז

פעם, באחת השיחות שהיו לי עם בת-שבע, אמרתי לה שאני מרגיש שאני צריך לעשות איזה שינוי כללי כדי להיות טוב יותר ואני לא יודע לא מה כדאי לעשות. בת-שבע חשבה קצת, היא אמרה לי שהיא מבינה וגם אותה הריקוד שינה המון. אמרתי לה בצחוק שאולי כדאי שגם אני אתחיל לרקוד ושנינו התחלנו לצחוק. פתאום היא זרקה איזה משפו לאוויר: "למה שלא תלך לתכנית מנהיגות?". "מה, את צוחקת איתי?" שאלתי אותה, "מה הקשר ביני לבין מנהיגות?". "תכנית כזאת מאוד תשפיע עליך ותבנה אותך. תאמין לי!".

בת-שבע, כמו שאתם בטח יודעים¹ היא כמו אחות גדולה בשבילי, ולכן ידעתי שהיא לא אומרת את זה סתם.

קראתי על תכניות כאלה קצת והבנתי שאולי זה הדבר שהוא באמת בשבילי, ועל אף שהיו כמה תכניות שלא התקבלתי אליהן – המשכתי לנסות בכל הכוח... עד שהתקבלתי!

שכשהתקבלתי לאחת התכניות הלב שלי היה בעננים, התרגשתי מאוד וישר התקשרתי לבת-שבע – לספר לה על כך ולשתף אותה שהרעיון שלה יוצא לדרך.

בת-שבע הייתה בפראג במסגרת איזה סמינר לריקוד שהיא למדה בו שנמשך כמה שבועות. היא ידעה כמה אני אוהב את פראג והציעה לי לבוא לבקר אותה.

תוך כדי התכנית כתבתי לבת-שבע שמה שאנחנו לומדים בתכנית הזאת מזכירה לי לא מעט את סבא וסבתא שלי שבאו מאיפה שהיא נמצאת, והאמת שתוך כדי התכנית כל הזמן חשבתי כמה אני רוצה לנסוע לצ'כיה ולבקר אותה ואת הקברים של המשפחה.

"אני לא מבינה איך בדיוק זה מזכיר לך אותם, אבל אני מאוד אשמח אם תבוא לכאן ותספר לי" בת-שבע כתבה לי, "בוא, ואני אקח אותך לראות את הקברים שאתה רוצה לראות. יש לך את השמות של המקומות שבהם הם קבורים, נכון?".

"כן, בטח שיש לי בת-שבע, אבל איך נגיע לשם? את מכירה את צ'כיה? סבא שלי הגיע מאיזה כפר על-יד פראג. איך בדיוק נגיע לשם?".

בת-שבע הרגיעה אותי, היא סיפרה לי שהמדריכה של הסמינר היא מישהי צ'כית שיש לה שורשים יהודים והיא מאוד מתעניינת ביהדות, כמו הרבה צ'כים. בת-שבע סיפרה לי שהן חברות טובות והיא מאוד תשמח לעזור לי.

קניתי כרטיסי טיסה ליום שאחרי התכנית, מאוד התרגשתי מהמחשבה שאני הולך בפעם הראשונה לראות את הקברים שלהם, את הקברים של האנשים שקיבלתי מהם השראה. כל-כך הערכתי את בת-שבע ואת ההצעה האדיבה שלה. היא ידעה כמה זה חשוב לי וכמה אני רוצה את ונתנה את כל מה שהיא יכלה כדי לעזור.

בפראג היא ובת הזוג שלה יעל חיכו לי בשדה. עבר לא מעט זמן מאז שראיתי אותן בפעם האחרונה וההתרגשות הייתה גדולה, הן הזמינו לנו מונית ולקו אותי למלון שבו אשהה. הגעתי לפראג אחרי התכנית שלי ואחרי שיעל סיימה את הסמינר שלה, ככה שלשנינו היה זמן. היא דחתה את החזרה שלה בעוד כמה ימים כי היא רצתה לטייל בצ'כיה עם יעל וגם כדי שתוכל לטייל קצת איתי.

בת-שבע שאלה אותי לאן הייתי הכי רוצה שנסע ואמרתי לה שהייתי שמח לנסוע לכפר של סבא שלי, הכפר שבו הוא נולד.

בת-שבע שאלה אותי אם יש לי כתובת או משהו כזה ואני נתתי לה את שם הכפר.

אחותי הגדולה

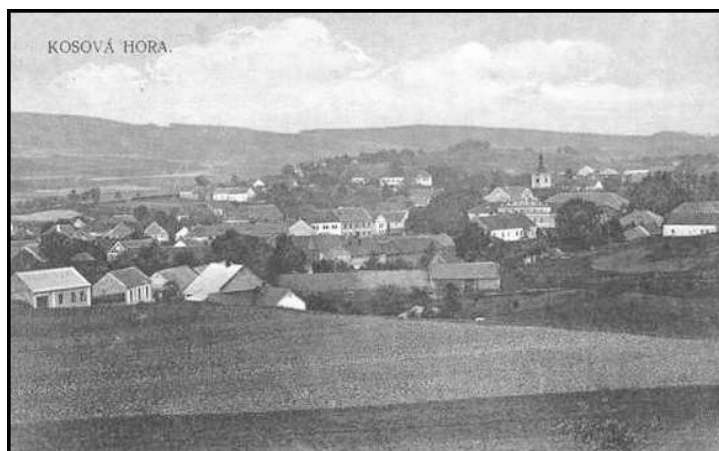
¹ מתוך שאר הסיפורים ובפרט הסיפור – [אחותי הגדולה](#).

היא שלחה את זה למדריכה והמדריכה אמרה לי שאין שום בעיה ושהיא מכירה את הכפר הזה.

למחרת בבוקר באה המדריכה, מישהי יפיפייה שראו עליה שהיא צ'כית, ולקחה אותנו עם האוטו שלה.

הייתה אווירה טובה, התרגשות כזאת שיש חשמל באוויר וכולם מרגישים אותו. אנחנו נוסעים ארבעתנו באוטו: המדריכה נוהגת, לידה בת-שבע ויעל ואני מאחורה. הנוף הצ'כי, כמו כל פעם שאני שם לא מפסיק להפעים אותי - הירוק היפה פשוט קסום, ולפעמים רואים מהדרך איזו טירה או כפר, ממש כמו באגדות.

הגענו לכפר של סבא שלי, אני רואה את השלט עם השם בכניסה לכפר ודמעה זולגת מעיני. יעל שרואה את זה שואלת אותי אם הכל בסדר ומלטפת לי את הפנים, אני מסביר לה שזאת הפעם הראשונה שאני נמצא בכפר הזה וזה כל-כך מוזר לי ומרגש להיות במקום שבו סבא שלי נולד וגדל כילד...

לפני שהגענו לבית הקברות המדריכה שאלה אותנו אם בא לנו לבקר בבית הכנסת במקום, כי היא שמעה על בית הכנסת הזה לא מעט ואמרה שיש מה לראות בו. כמובן שכולנו רצינו. התרגשתי כל-כך. שמעתי לא מעט סיפורים על סבא שהיה מתפלל בבית הכנסת הזה ומאוד רציתי לראות איך הוא נראה. המדריכה התקשרה לאיזה מספר שהיה שם ומישהי מטעם הכפר שגרה ממש צמוד והיה לה את המפתח באה ופתחה לנו את דלת בית הכנסת.

כשהגענו ראיתי בית כנסת קטן ויפה לקהילה שהייתה ואיננה קיימת עוד. היה לי מוזר לדמיין את סבא שלי מתפלל כאן כילד ולחשוב מי היו האנשים שהיו סביבו בתפילה.

למרות כל הדברים שדמיינתי, חשבתי לעצמי שהייתי רוצה גם לדעת אולי דברים אמיתיים על המשפחה שלי, אם ישנם. כשהראיתי לאותה אישה מהכפר מסמך עם שמות בני המשפחה היא מאוד התרגשה ומלמלה כמה דברים שלא הצלחתי לשמוע.... היא לקחה אותי מיד לאיזה חדר צדדי שם והראתה לי קופסת מתכת קטנה עם השם של אמא של סבא שלי עליה - OLGA - ואמרה כמה מילים בצ'כית בהתרגשות רבה, לא הצלחתי להבין אף מילה ממה שהיא אמרה אבל המדריכה של בת-שבע, שבאה איתי, תרגמה לי את זה לאנגלית.

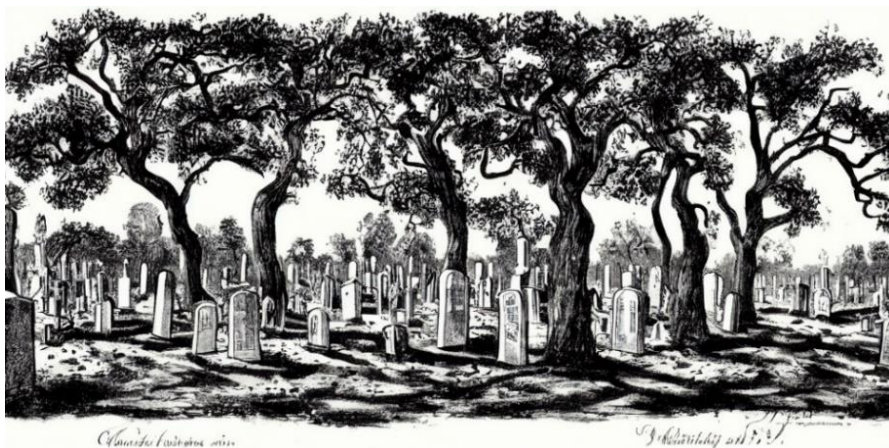
הסתבר שזאת הייתה קופסה שבה סבתא-רבא שלי אספה כסף לכלות יהודיות שלא היה להן כסף לחתונה.²

כשמעתי את זה ישר התחלתי לבכות, בת-שבע ישר חיבקה אותי ושאלה אם הכל בסדר. "שנגיע לבית הקברות את תביני..."

ישבנו שם קצת זמן והסתכלנו בבית הכנסת היפה שפעם באמת היה מקום תפילה והיום הוא סוג של מוזיאון לזכר יהודי הכפר.³

המדריכה של בת-שבע לקחה אותנו לבית הקברות היהודי שיש שם בכפר ואמרה לי "כאן איפשהו המשפחה שלך קבורה".

מיד זיהיתי את השמות של המשפחה. מסתבר שזה לא היה בדיוק קבר היות והמשפחה של סבא שלי נספתה בשואה. מה שהייתה שם זאת מצבה עם שמותם של בני משפחתו וכל היהודים מהכפר שנספו בשואה.

בת-שבע לקחה נשימה עמוקה ושאלה: "אז מה בדיוק הסיפור של סבא שלך? למה התכנית מנהיגות שהלכת אליה מאוד הזכירה לך אותו?"

"סבא שלי היה מורה למוזיקה בירושלים. בתכנית דיברנו הרבה על נתניה וכמה היא דבר חשוב למנהיג – שידע לתת מעצמו לסובבים אותו – ואז ישר חשבתי עליו..."

"איך בדיוק?" יעל שאלה בלי לחכות להמשך "הרי זה נכון שמורה נותן, אבל הוא מקבל על זה כסף, משלמים לו על זה, נכון שיש מורים שהם מנהיגים אבל איפה ראית את הנתניה שלו במיוחד?"

"הוא היה מורה פרטי. הוא וסבתא שלי היו במצב כלכלי לא טוב, בלי הרבה אמצעים בכלל, ולמרות זאת הוא לימד תלמידים מיעוטי יכולתי בחינם, בלי כסף, רק כדי שתהיה להם פרנסה וידעו לנגן – כי זה מה שהיה הכי חשוב לו, וזה רק שתבינו היה מקור הפרנסה היחידי שהיה להם".

"זה מהמם", אמרה בת-שבע בקול חנוק "זה מדהים שבן אדם שאין לו כמעט כלום, נותן לכולם כי בעצם יש לו כל-כך הרבה – את המוזיקה".

"נכון, בהלוויה שלו ספדו לו אנשים שאמרו שהוא הציל להם את החיים – כי בזכות זה

² המקרה עם הקופסה הוא כמובן לא אמיתי, אבל בקיץ האחרון בתחילת אוגוסט, נסעתי עם חברים מצ'כיה לכפר של סבא שלי, ושם בבית הכנסת זה היה כתוב – שאמא שלו, סבתא-רבא שלי, הייתה חלק מארגון או קבוצה שאסף כסף עבור כלות יהודיות שלא היה להן כסף לחתונה. (יכול להיות שהיא גם הייתה המנהלת של זה, אבל לא הצלחתי להבין). גם הסיפור על סבא שלי שהיה מורה לנגינה, אמיתי.

³ מסתבר שישנו ספר תורה בבית הכנסת, שרק נראה כמו ספר תורה, אבל בפנים יש את שמות כל היהודי הכפר שנספו בשואה, וכל יום שואה הכפר מתכנס והם מקריאים את שמות הנספים. בנוסף, יש שם מייצגים שקשורים להיסטוריה של בית הכנסת ושל יהודי הכפר.

שהוא לימד אותם לנגן בחינם – נהייתה להם פרנסה והם נהיו נגנים. ואני זוכר שכל הזמן בתכנית המנהיגות שאלתי את עצמי מאיפה סבא שלי קיבל את התכונה האדירה הזאת של הנתינה, וזה למרות שלא היה לו ולסבתא שלי כלום; ידעתי שכנראה לעולם לא אדע את התשובה, אבל כשראיתי את הקופסה של סבתא-רבא שלי – זה שפך לי קצת אור על התשובה " וחייכתי.

בת-שבע ויעל הזילו דמעה ותרגמו בקול בוכה וחלש את הסיפור למדריכה, שגם הזילה דמעה.

הנחתי אבן קטנה על הקבר ואמרתי בקול "תודה! תודה לכם על ההשראה שקיבלתי מכם ומהבן שלכם – סבא שלי שלימד אותי כמה נתינה לאחר, על מנת שיוכל לתת, משנה אותנו לטובה!".

בת-שבע מאוד התרגשה שהיא שמעת את זה. היא חיבקה אותי ואמרה שזה מדהים לראות איך סיפור מצליח לשנות בן-אדם, ובכלל – איך נתינה משנה את האדם.

יעל והמדריכה שעמדו בצד שתקו והסתכלו עלי ועל בת-שבע. היה נראה שהמדריכה, שלא יודעת מילה בעברית (ואולי רק כמה מילים) מצליחה להבין הכל. אחרי שבהינו במצבה ואני קראתי קדיש יעל שאלה: "אני מבינה שהסיפור של סבא שלך נתן לך השראה מאוד גדולה לתכנית, אבל האם היו עוד דברים שלמדת?". "כמובן, יש עוד משהו או שניים מרכזיים" עניתי. בת-שבע ויעל הסתכלו עלי בסקרנות גדולה, וגם המדריכה שבת-שבע תרגמה לה את מה שיעל שאלה ואת התשובה שלי הסתכלה עלי בסקרנות – והיה נראה ששלושתן מחכות לתשובה.

"אולי תשתף אותנו?" יעל ביקשה שחיוך גדול על וחם על פניה. "זה כבר לסיפור אחר..." אמרתי.

שנה טובה ומתוקה!

<http://www.notes.org.il>

לסוף סיפורים:

מנהיגות – חלק ב'

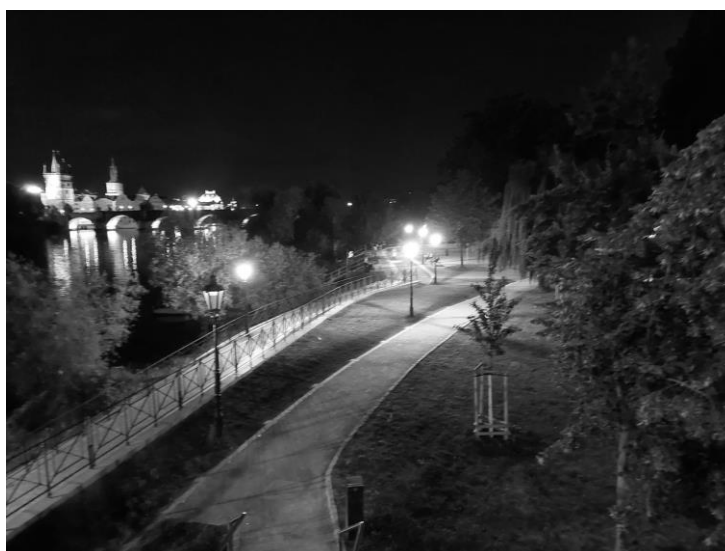
סיפור ליום כיפור – תשפ"ד

אחרי שקראתי קדיש יצאנו מבית הקברות והתחלנו לטייל בכפר. כפר ציורי ויפה, עם בתים יפים שרואים שעל חלקם עברה איזו היסטוריה. פתאום באחד השבילים שאנחנו הולכים, ליד הכביש אני רואה עץ תפוחים ושואל את המדריכה אם אני יכול לקטוף ולאכול. היא אמרה שאין שום בעיה ואני התחלתי לאכול את התפוחים על העץ שהיו יחסית קטנים, אבל טעימים בצורה בלתי רגילה. קטפתי כמה מהם ושמתי בתיק, כדי שמשוה מלבד החוויה המדהימה שם ישאר לי. בת-שבע אמרה לי שלא צריך, שחוויות טובות שאנחנו עוברים נחרטות כל-כך טוב בזיכרון שאין צורך במשוה פיזי בהכרח ועצם החוויה עצמה **היא הדבר** והזיכרון זה מה שמשנה, אבל אני הרגשתי שאני כן רוצה משוה שישאר איתי מלבד מה שיש לי בראש – והתפוחים היו נראים לי רעיון מעולה. יעל אמרה שזה לא משנה כי בכל מקרה התפוחים יאכלו ואז ישאר רק הזיכרון, ואני לעומת זאת טענתי שככה לפחות הזיכרון יהיה ארוך יותר...

חזרנו לפראג. המדריכה הייתה צריכה ללכת, אבל בת-שבע ויעל רצו להמשיך קצת לטייל איתי.

פראג היא עיר מהממת, ויש בה אזורים שזה פשוט קסם ללכת בהם, אחד האזורים הללו הוא אזור שנקרא Malá Strana⁴ – אזור יפהפה שביליה הוא פשוט קסום.

טיילנו שם קצת בסמטאות היפות עד שישבנו על איזה ספסל שמשקיף לנהר הוולטבה, ואז יעל הסתכלה עלי וצחקה קצת: "עכשיו אנחנו כבר בסיפור אחר, נכון?". "כן, אפשר לומר..." עניתי בחיוך, וגם בת שבע התחילה לחייך.

⁴ בתרגום חופשי זה "הצד הקטן" (של הנהר) והוא נמצא סמוך לנהר הוולטבה. ניתן לראות חלק קטן מהאזור בתמונה שנמצאת בדף זה. הגשר שנמצא בתמונה זה גשר קארל.

"אז אולי תספר לנו מה עוד למדת, איזו עוד תובנה מרתקת קיבלת."

בהייתי בנהר וחשבתי קצת. היו כל-כך הרבה דברים שלמדתי במהלך תכנית המנהיגות. ניסיתי לחשוב על איזה שיעור מאוד חשוב קיבלתי.

"יציאה מאזור הנוחות..." אמרתי.

"מה?", "איך בדיוק?", "איך זה קשור למנהיגות?" הן שאלו.

"האמת", אמרתי תוך כדי שאני מסתכל על הנהר ולא עליהן "שיוצאים מאזור הנוחות אנחנו לומדים המון, פשוט המון, על עצמנו. קשה להאמין כמה. יציאה מאזור הנוחות מגלה אצלנו כוחות שאנחנו לא מכירים, ומגלה אצלנו המון אוצרות שלא ידענו שקיימים אצלנו. לפעמים זאת הדרך הכי טוב לגלות את הדברים הללו."

"כמו מה למשל? איך התכנית הוציאה אותך מאזור הנוחות?" בת-שבע שאלה.

"בקבוצה שלנו היו הרבה אנשים שונים ממני, אנשים שבאו מרקע אחר וחלקם אף ממדינות אחרות, וכן, בהתחלה זה היה לי קצת מוזר, אבל לאט לאט זה לימד אותי על כמה מתנות קיבלתי שנולדתי – ועל-כן – כמה גם אני צריך לתת... ואני חושב שכל אחד ואחת יכולים לראות את זה, את כמה שהם קיבלו, אבל זה רק בתנאי שהם מוכנים לצאת מאזור הנוחות שלהם."

שתייהן הינהנו. דיברנו על זה ועל כמה חשוב לפעמים לצאת מאזור הנוחות שלנו – מהיכן שנוח לנו – כי רק ככה אנחנו לפעמים יכולים ללמוד דברים חדשים ולהתקדם.

המשכנו ללכת לנו בסמטאות הקסומות של פראג הלילית, פנסי הרחוב האירו לנו לא רק את האור שלה אלא גם את קסמה של פראג בלילה.

"תגידי בת-שבע, אם הייתי צריך לשאול אותך אילו טיפים הייתי נותנת לי למנהיגות, מה היית אומרת?"

בת-שבע הופתעה מהשאלה, וכמובן גם יעל. בת-שבע תהתה מה פתאום אני שם את הזרקור עליה, מעביר לה את השרביט.

סיפרת לה שהדברים שהיא לימדה אותי לחיים היו ככל הנראה השיעורים הכי חשובים שקיבלתי, וכי השיחות איתה נתנו לי פשוט המון, סיפרתי על הפסוק מפרקי אבות:

בן זומא אומר: איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר:

"מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה ליי"

וכי אני מאמין גדול ששיחות עם אנשים קרובים לנו – אנחנו יכולים ללמוד הרבה יותר, על עצמנו ובכלל.

בת-שבע מאוד התרגשה ממה שאמרתי ואמרה לי שהיא מרגישה זכות גדולה שמישהו שואל אותה דבר כזה.

היא עצרה לרגע, פתחה את התיק ושלפה איזו ציור יפיפה של פראג ואמרה לי "אתה רואה את זה, זה מקום שנקרא 'פֶטְרִין'⁵, יש משם תצפית מדהימה על פראג. בוא נלך לשם מחר ואז נדבר..."

היה כבר מאוחר והלכנו לישון, יעל במלון שלה, אני במלון שלי, ובת-שבע במגורי הסטודנטים שבה היא התגוררה במהלך הסמינר.

⁵ בצ'כית - Petřín, גבעה יפה שמשקיפה על פראג, שם גם נמצא "מגדל אייפל הצ'כי".

זה האיור המדובר. מדובר בציור יפה של פראג מאותה גבעה. כמובן שכיום יש יותר גשרים ולא גשר אחד כמו שיש בציור. הגשר שנמצא בציור הוא גשר קארל המפורסם.

אהבתי את זה, אהבתי את זה שמשויטוט בסמטאות פראג עברנו לתצפת עליה. כי מבחינתי – זה מאוד סימל את השיחות שלי עם בת-שבע – אני משוטט איתה תמיד בסמטאות והיא תמיד מראה לי איך הדברים נראים מלמעלה, לוקחת אותי לאיזו "תצפית".

למחרת היא לקחה אותי ואת יעל לשם, עלינו על איזו גבעה יפה, ושם, בדרך לפסגה עשינו עצירה קטנה. שם בת-שבע אמרה לי את הדבר הראשון – היא אמרה – "תזכור **שאתה** זה ששולט בתגובה שלך!".

"מה??" שאלתי אותה בפליאה "למה את מתכוונת שאת אומרת את זה?".
 "אתה שולט במזג האוויר? או בזה שעכשיו אנחנו עולים וקשה לך כמו שקשה לנו? ששאלת מקודם את המדריכה שלי האם אתה יכול לקטוף את התפוחים מהעץ, האם התשובה הייתה בשליטתך?".
 "ברור שלא!" עניתי ישר.

"בכל אחד מהמקרים שציינתי כאן, באמת כמו שאמרת אין לך שליטה עליהם, אבל – יש לך שליטה על התגובה שלך אליהם. בכל אחד מהמקרים הללו – אתה זה שברחת איך לבחור להגיב".

אהבתי את מה שבת-שבע אמרה. חשבתי על זה קצת וראיתי כמה שהיא צודקת.
 "אבל מה הקשר למנהיגות?" שאלתי בנחרצות, היות ולא ראיתי ממש קשר בין מה שהיא אמרה למנהיגות.

"זה אולי ישמע לך מצחיק, אבל לפני שנדבר על מנהיגות ועל איך מנהיגים אנשים או חברה, מנהיג או מנהיגה טובים הם קודם כל יודעים להנהיג את עצמם – ואם אתה שואל אותי – זה אומר קודם כל שהם שולטים בתגובה שלהם".
 בת-שבע כרגיל נתנה לי חומר למחשבה, כי היה נראה לי מאוד נכון מה שהיא אומרת, אבל מצד שני איך יודעים איך להגיב? איך יודעים איזו תגובה היא הנכונה?
 שאלתי את בת-שבע והיא אמרה שזה נושא בפני עצמו וזה כבר לשיחה אחרת.

המשכנו לעלות, עד שהגענו למקום שנדמה היה שניתן לראות ממנו את הנוף שרואים בתמונה שבת-שבע נתנה לי (שנמצאת למעלה).

"אפשר לדבר על מנהיגות שעות..." היא התחילה בהתנשפות קלה. "אבל אם אתה רוצה לקבל כלל מאוד חזק, הנה מה שאני יכולה לומר לך: אתה רואה את הגשר שיש בציור

שהבאתי לך?".

"כן." עניתי לה.

ואז היא התסכלה גם על יעל ושאלה את שנינו "את סיפור האוצר אתם מכירים?" יעל אמרה שכן ואני עניתי שלא.

"מספרים על רב אחד בשם רבי אייזק שהיה גר בקרקוב שבפולין, והוא חלם חלום שבו יש אוצר מתחת לגשר שאתם רואים בציור שהבאתי לך..."

הוא נסע לפראג ובמשך כמה ימים הלך הלך ושוב, כי בכל אופן, הוא נמצא בגשר המרכזי של עיר ולא באיזה חור נידח ביער וזה יכול להיראות מוזר.

אחד השומרים של המלך ניגש אליו ואמר לו כי הוא רואה אותה כבר שלושה ימים הולך על הגשר הלך ושוב והוא תהה לפשר העניין, רבי אייזק אמר לו שהוא חלם חלום ובו יש אוצר מתחת לגשר. ברגש שהשומר שמע זאת הוא פרץ בצחוק ושאל את אותו אדם שאינו מכיר מדוע הוא מקשיב לחלומות? השומר סיפר לו שגם הוא חלם חלום לא מזמן ובחלום הוא חלם על אדם בשם רבי אייזק מקרקוב אשר יש לו אוצר מתחת לבית, ואז הוא שאל אותו אם נראה לו שהוא יסע עד קרקוב כדי לחפש את רבי אייזק ולחפור לו מתחת לבית. רבי אייזק הבין שכל מטרת נסיעתו לפראג הייתה לשם הידיעה שהאוצר נמצא אצלו מתחת לבית.

הוא חזר לבית לקרקוב, חפר מתחת לבית ומצא אוצר גדול..."

"וואו! איזה ספור מהמם!" הגבתי. "כל זה קרה ממש כאן? בגשר הזה שאנחנו רואים?" "כן, כך לפי מה שמספרים" בת-שבע אמרה וחייכה חיוך גדול.

"יש שני דברים שניתן ללמוד מהסיפור הזה בעיני וזה מה שאני רוצה ללמד אותך וגם אותך יעל:

הראשון – שכל האוצרות שלנו נמצאים בתוכנו, אנחנו רק צריכים לחפש אותם בפנים, גם אם זה אומר שאנחנו צריכים לצאת למסע בשביל זה, כמו רבי אייזק שבסיפור.

השני – המון פעמים מה שמשנה זה **מה שאנחנו מספרים לעצמנו** ולא דווקא מה שאחרים רואים או מה שהמציאות מכתובה לנו – לפעמים הסיפור שלנו יכול לסחוף אחרים – וזאת מנהיגות!"

"ואו! בתשי, אילו דברים..." יעל אמרה בפליאה גדולה.

"כן, כן, גם הנתינה של סבא שלך שסיפרתי הגיעה ככל הנראה מדברים שסבא שלך סיפר לעצמו – וידע איך הנתינה שלו תשנה את הסיפור של האחרים..."

שתקתי לכמה רגעים, הדברים שבת-שבע אמרה היו כל-כך חכמים וסוחפים שלא יכולתי להישאר אדיש אליהם. אמרתי לה תודה על הדברים ושלושתנו ישבנו שם ובהינו למשך משהו כמו חצי שעה על הנוף של פראג ואכלנו קצת מהפירות שהיו לנו.

חזרתי ארצה קצת לפני ראש השנה עם המון חומר למחשבה והרבה סיפורים.

ביום כיפור, מאוחר בלילה, שכבר היה שקט גמור ברחובות ומעט מאוד אנשים, הלכתי למקום במבשרת-ציון שממנו רואים את ירושלים.

הבטתי על ירושלים ובו בעת הסתכלתי על האיור שבת-שבע נתנה לי וחשבתי על כל מה שהיא אמרה.

הפכתי את האיור והיה כתוב שם מאחור, בכתב ידה היפה של בת-שבע:

"עצם הספר לעצמך אינו ענין טובה ומהאמת זאת ה"תה!"

למחר סיפורי:

גמר חתימה טובה!

<http://www.notes.org.il>